

**SUNIY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARNING TA’LIMDA
XUSUSAN TIL O’RGANISHDA QO’LLANILISHI**

Shoisayeva Dilxumora Shojalil qizi

*Doktorant, Abdulla Avloniy nomidagi Pedagogik milliy mahorat instituti
dilxumora.shoisaeva2306@gmail.com*

Annotatsiya. Ushbu maqolada sun’iy intellekt (AI) texnologiyalarining ta’limda qo’llanilishi, ularning til o’rganishdagi roliga alohida e’tibor qaratiladi. Maqolada xorijiy tillarni o’qitish samaradorligi va foydalanish imkoniyatini oshiradigan intellektual repetitorlik tizimlari, nutqni aniqlash dasturiy ta’minoti va tilni tarjima qilish vositalari kabi sun’iy intellektga asoslangan turli ilovalar o’rganiladi.

Kalit so’zlar: sun’iy intellekt, zamonaviy ta’lim, til o’rganish, individual ta’lim, raqamli platformalar.

Sun’iy intellektning ta’limga integratsiyalashuvi turli fanlar bo’yicha o’rganish tajribasini oshirish uchun yangi imkoniyatlar ochdi va til o’rganish ham bundan mustasno emas. Texnologiya taraqqiyotda davom etar ekan, sun’iy intellekt tillarni o’rgatish va o’rganishda inqilob qila oladigan kuchli vosita sifatida paydo bo’ldi. Tabiiy tilni qayta ishlash (NLP), mashinani o’rganish va avtomatlashtirilgan qayta aloqa tizimlari kabi sun’iy intellekt texnologiyalari til o’rganuvchilarning individual ehtiyojlarini qondiradigan shaxsiylashtirilgan va moslashtirilgan o’quv muhitlarini yaratish uchun misli ko’rilmagan imkoniyatlarni taqdim etadi. Ushbu texnologiyalar real vaqt rejimida fikr-mulohaza yuritish, uzluksiz baholash va moslashtirilgan tarkibni taqdim etish imkoniyatini beradi, bu esa tilni o’zlashtirishni yanada samarali va qulay qiladi.

Sun’iy intellekt turli sohalarda o’zgaruvchan kuchga aylandi va ta’lim ham bundan mustasno emas. Texnologiya rivojlanishda davom etar ekan, sun’iy intellekt tillarni o’rgatish va o’rganish usullarini qayta shakllantirishda muhim rol o’ynay boshladi [1]. Til o’qitishning an’anaviy usullari samarali bo’lsada, ko’pincha o’quvchilarning individual ehtiyojlarini qondirish uchun kurashadi, ayniqsa turli sinflarda. Til o’rganishda sun’iy intellektni qo’llash o’quvchilarga chet tillarini o’zlashtirishni tezlashtirishi mumkin bo’lgan moslashtirilgan tajribalar bilan ta’minlab, moslashtirilgan, moslashuvchan va kengaytiriladigan yechimlarni taklif etadi.

Til o'rganishda qo'llaniladigan sun'iy intellekt texnologiyalari keng doiradagi vositalar va ilovalarni o'z ichiga oladi. Ushbu texnologiyalar dinamik va qiziqarli o'quv muhitini yaratish uchun algoritmlar, tabiiy tilni qayta ishlash (NLP), mashinani o'rganish va chuqur o'rganishdan foydalanadi [2]. Til o'rganishda sun'iy intellektning ba'zi asosiy ilovalari:

Intelligent repetitorlik tizimlari (ITS)

ITS - bu o'quvchilarga moslashtirilgan ko'rsatmalar va tezkor fikr-mulohazalarni taqdim etish uchun mo'ljallangan sun'iy intellektga asoslangan dasturlar. Talabani muvaffaqiyatiga moslashgan holda, bu tizimlar mashqlarning qiyinligini moslashtiradi va individual kuchli va zaif tomonlariga asoslangan moslashtirilgan o'quv materiallarini taqdim etadi. Masalan, Sirius va Rosetta Stone kabi platformalar talaffuz, grammatika va lug'atdan foydalanish bo'yicha real vaqtda, kontekstli fikr-mulohazalarni taqdim etish uchun ITS-dan foydalanadi [3]. *Nutqni aniqlash va talaffuz qilish vositalari*

Til o'rganuvchilar uchun muhim muammolardan biri talaffuzni o'zlashtirishdir. Google Speech-to-Text va Duolingo kabi sun'iy intellekt asosida boshqariladigan nutqni aniqlash vositalari o'quvchilarga gapirishni mashq qilish va ularning talaffuzi bo'yicha tezkor fikr-mulohazalarni olish imkonini beradi. Ushbu vositalar og'zaki nutqni tahlil qiladi, uni ona tilida so'zlashuvchi modellari bilan solishtiradi va o'quvchilarga nutq qobiliyatlarini o'z tezligida yaxshilash imkonini beradigan tuzatishlar taklif qiladi.

Chatbotlar va virtual repetitorlar

Sun'iy intellektga asoslangan chatbotlar va virtual repetitorlar til o'rganish tajribasini yaratish uchun tobora ko'proq foydalanilmoqda. Ushbu sun'iy intellekt yordamchilari o'quvchilar bilan suhbatni taqlid qilib, inson o'qituvchisiga ehtiyoj sezmasdan suhbatlashish ko'nikmalarini mashq qilish imkoniyatlarini taklif qiladi. Replika va Babbelning sun'iy intellekt bo'yicha yordamchisi kabi chatbotlar o'quvchilarga doimiy muloqotda bo'lish imkonini beradi, ularning ravonligi va tushunish qobiliyatini oshiradi [4].

Avtomatlashtirilgan tarjima vositalari

Google Translate va DeepL kabi tillarni tarjima qilish texnologiyalari deyarli qisqa tarjimalarni ta'minlash uchun AIdan foydalanadi. Bu vositalar o'z aniqligini doimiy ravishda yaxshilash uchun mashinani o'rganish algoritmlaridan foydalanadi va o'quvchilarga yangi tilni o'rganayotganda murakkab iboralar va tushunchalarni tushunishga yordam beradi. Sun'iy

intellektga asoslangan tarjima xizmatlari o'quvchilar uchun til to'siqlarini yengib o'tish va tushunishni tezlashtirish uchun muhim vositadir.

Moslashuvchan ta'lim platformalari

Khan Academy va Memrise kabi sun'iy intellektga asoslangan adaptiv o'quv platformalari o'quvchilarning o'rganish modellarini tahlil qilish va shunga mos ravishda o'quv dasturini moslashtirish orqali o'quv jarayonini shaxsiylashtiradi. Ushbu platformalar o'quvchilarga o'z sur'atlari bo'yicha rivojlanishga yordam beradi, ular kurashayotgan tushunchalarni mustahkamlaydi va o'zlashtirishga erishilgandan so'ng yangi mavzularga o'tadi.

Ta'limda sun'iy intellektidan foydalanish xususan, til o'rganishda foydalanish orqali o'quvchilarning xorijiy tillarni o'zlashtirishida samaralidir. Tillarni o'rganishda bu texnologiyalar har bir o'quvchining o'ziga xos ehtiyojlarini baholashi va darslarni ularning kuchli va zaif tomonlariga moslashtirishi mumkin. An'anaviy usullardan farqli o'laroq, sun'iy intellekt maqsadli ko'rsatmalarni taqdim etishi mumkin, bu esa o'quvchilarga yaxshilanishi kerak bo'lgan sohalarga e'tibor qaratish va o'zlari ustun bo'lgan sohalarda o'z taraqqiyotini tezlashtirish imkonini beradi. Bundan tashqari, sun'iy intellektga asoslangan platformalar istalgan vaqtda va istalgan joyda mavjud bo'lib, o'quvchilarga o'zlariga qulay sharoitda o'qish uchun moslashuvchanlikni ta'minlaydi. Bu qulaylik, ayniqsa, malakali til o'qituvchilaridan foydalanish imkoniyati cheklangan olis yoki kam ta'minlangan hududlardagi o'quvchilar uchun foydalidir [5].

Bugungi kunda sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim sohasida tub o'zgarishlar qilishga zamin yaratmoqda. Xususan, chet tillarini o'rganish jarayonida ushbu texnologiyalarning qo'llanilishi o'quvchilarning til ko'nikmalarini shakllantirish va rivojlantirishda samaradorlikni sezilarli darajada oshirishga xizmat qilmoqda. Sun'iy intellekt asosida yaratilgan dasturlar va platformalar orqali o'quvchilarga individual yondashuv, o'quv materiallarini moslashtirish, real vaqtda tahlil qilish, fikr-mulohazalar berish, shuningdek, nutqni tanish va to'g'rilash imkoniyatlari yaratilmoqda.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim sohasida, ayniqsa chet tillarini o'rganish yo'nalishida qo'llanilishi ta'lim sifatini oshirish, o'quv jarayonini shaxsiylashtirish va zamonaviy o'quv muhitini yaratishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Kelgusida bu texnologiyalar yanada takomillashib, ta'lim tizimini raqamlashtirish jarayoniga chuqur

integratsiyalashishi kutilmoqda. Shu bois, sun’iy intellektning imkoniyatlaridan oqilona foydalanish, ularni amaliyotga to‘g‘ri joriy etish va pedagogik faoliyat bilan uyg‘unlashtirish zamonaviy ta’limning muhim vazifalaridan biri bo‘lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shodiyorov, B. (2020). *Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'limdagi ahamiyati va til o'rganishga ta'siri*. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
2. Abduvaliyev, A. (2021). *Mashina o'rganish va tabiiy tilni qayta ishlash metodlari yordamida til o'rganishning samaradorligini oshirish*. Toshkent Axborot Texnologiyalari Universiteti jurnali, 12(4), 200-210.
3. Saidova, G. (2019). *Sun'iy intellekt va til o'rganish: Yangi texnologiyalar va metodologiyalar*. Ta'lim texnologiyalari va innovatsiyalar jurnali, 17(3), 120-135.
4. Baker, R. S. (2019). *Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning*. Journal of Educational Technology Systems, 48(3), 267-280.
5. UNESCO (2020). *Artificial Intelligence in Education: The Role of AI in Teaching and Learning*. UNESCO Institute for Information Technologies in Education.